

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Ступінь вищої освіти	бакалавр	Форма навчання	денна / заочна	Навчальний рік/семестр	2025/2026 IV/8 2-й семестр
-----------------------------	----------	-----------------------	----------------	-------------------------------	----------------------------------

Силабус

Назва навчальної дисципліни	Переддипломна практика
Кафедра	Географії та туризму
Освітня програма	Туризм
Тип дисципліни, кількість кредитів та годин (лекції/практичні/семінарські/лабораторні заняття/самостійна робота)	Тип дисципліни: обов'язкова Кількість кредитів: 3 (90 годин) Тривалість: 2 тижні
Викладач(і) відповідальний(і) за викладання навчальної дисципліни (імена, прізвища, наукові ступені і звання, адреса електронної пошти викладача/ів)	Бергхауер О. О., к.г.н, доцент, гарант ОП berghauer.sandor@kmf.org.ua Наукові керівники кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти
Пререквізити навчальної дисципліни	Всі обов'язкові освітні компоненти ОП «Туризм»
Анотація дисципліни, мета, завдання та очікувані програмні результати навчальної дисципліни, загальні та фахові компетентності, основна тематика дисципліни	Мета ОК «Підготовка кваліфікаційної роботи» полягає у створенні теоретичної і практичної бази для виконання кваліфікаційної роботи бакалавра і є логічним підсумком усіх видів ОК за ОП «Туризм». В період підготовки кваліфікаційної роботи здобувачі вищої освіти поглиблюють та закріплюють теоретичні знання, добирається, опрацьовується фактичний матеріал для виконання кваліфікаційної роботи бакалавра. Завдання ОК передбачають: <ul style="list-style-type: none"> • Набуття умінь та навичок планування та підготовки кваліфікаційного дослідження. • Набуття умінь та навичок оформлення результатів дослідження, підготовки до захисту кваліфікаційної роботи. • Аналітичний опис теорії та методології наукового дослідження; • Дослідницько-аналітичні результати опрацювання вступу до кваліфікаційної роботи; • Презентація аналітично-прикладного дослідження згідно обраної теми кваліфікаційної роботи;

- Дослідницько-аналітичні результати до написання висновків кваліфікаційної роботи;
- Опрацювання дослідницько-аналітичних результатів списку використаних джерел до кваліфікаційної роботи.

Загальні компетентності:

K04. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.

K06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації.

K08. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

K09. Вміння виявляти, ставити і вишукувати проблеми.

K10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

K13. Здатність планувати та управляти часом.

K15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні компетентності:

K17. Здатність застосовувати знання на практиці.

K18. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.

K19. Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління.

K20. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму та рекреації в цілому та окремих його форм і видів.

K22. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту.

K23. Розуміння принципів і процесів формування та організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та його підсистем.

K25. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.

Програмні результати навчання:

ПР02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.

ПР04. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.

ПР05. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.

	<p>ПР07. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.</p> <p>ПР10. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).</p> <p>ПР11. Володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами) на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності.</p> <p>ПР17. Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.</p> <p>ПР18. Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.</p> <p>ПР20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.</p>
--	--

Критерії контролю та оцінювання результатів навчання

Основними методами навчання ОК «Підготовка кваліфікаційної роботи» виконання самостійних робіт, пов'язаних з підготовкою бакалаврської кваліфікаційної роботи..

Семестрові завдання	Бали	Критерії оцінювання
Вибір та використання належних літературних джерел та методів дослідження	35	Посилання на джерела та список використаної літератури містить різноманітних джерел, пов'язаних з темою кваліфікаційної роботи і вони використані в рамках академічної доброчесності. Методи дослідження цілком відповідають тематиці і вони проведені згідно поставлених вимог.
Повноцінність та якість результатів дослідження та їх аналізу	40	Отримані результати дослідження детально проаналізовані, висвітлені причинно-наслідкові зв'язки щодо об'єктів дослідження, результати мають графічне унаочнення (таблиці, малюнки, карти, схеми тощо).
Підведення належних підсумків	10	На основі отриманих результатів, здобувач сформулював повноцінні та логічні підсумки.
Структурний поділ, та оформлення роботи	15	Зміст роботи чітко розподілений, робота оформлення згідно критеріїв, може містити неznані орфографічні та пунктуаційні помилки.

Інша інформація про дисципліну (технічне та програмне забезпечення дисципліни тощо)

Політика ОК передбачає дотримання академічної доброчесності, тобто:

- Самостійне виконання поставлених завдань;
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

	<p>У підсумку складання ОК кваліфікаційна роботи має готовою до перевірки через систему антиплагиат «Identific».</p>
<p>Рекомендовані джерела (основна та допоміжна література), електронні інформаційні ресурси</p>	<p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Barkáts J., 2008: Az évfolyam- és diplomamunka szerkezete, kivitelezése és véde. Főiskolai dolgozatszabvány (Методичні вказівки до написання курсових та дипломних робіт). – Beregszász: KMF. – 80 с. 2. Мороз І.В., 1997: Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту. – К.: Видавництво «Курс». – 60 с. 3. Мороз І.В., Мороз Л.І., 2010: Наукове дослідження : курсові, дипломні, магістерські роботи. Методика написання, правила оформлення і порядок захисту: методичний посібник для студентів. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова. –143 с. 4. Kóródi M. (ed. et al.) (2011): Turizmus kutatások módszertana. Pécsi Tudományegyetem, Pécs. 5. Babbie, E. (2017). A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó. 6. Szűcs K., Lázár E., Németh P. (2023): Marketingkutatás 4.0. Akadémiai Kiadó, Budapest. 192 p. <p>Допоміжна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Berghauer, S. (2012). A turizmus, mint kitörési pont Kárpátalján (?) (Értékek, remények, lehetőségek Ukrajna legnyugatibb megyéjében). (PhD-értekezés, Pécsi Tudományegyetem, Pécs). 2. Sass, E. (2019). A kárpátaljai Beregvidék falusi turizmusának helyzete és fejlődési lehetőségei. PhD értekezés. Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola, Pécs, 2019. 206.p. 3. Tarpai, J. (2013). A természeti és társadalmi erőforrások szerepe Kárpátalja turizmusfejlesztésében és hatása a területfejlesztésre. Phd-értekezés, Pécs. 4. Berghauer Sándor – Kóródi Márta – Nagy Benedek –Nagyné Csobán Katalin – Szitás Péter: Turisztikai erőforrások hasznosítása a Kárpát-medence egyes területein. Kóródi Márta (eds.), Debreceni Egyetem. Debrecen, 2021. 188 p ISBN: 978-963-9822-77-1. https://dea.lib.unideb.hu/handle/2437/329399 5. Berghauer S. – Sass E. – Tarpai J. – Tóth A. 2020: A helyi termékekben rejlő turisztikai erőforrások Kárpátalján. In Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok V. évfolyam III. szám. Kiadó: CampInvest Kft. ISSN 2677-0431

6. Sass, E., Berghauer, S., Tóth, A. és Linc, A. (2023) „A Covid-19 hatása a magyar idegenforgalmi vállalkozók turisztikai tevékenységére Kárpátalján”, *Tér és Társadalom*, 37(3), o. 176–201. doi: 10.17649/TET.37.3.3464.
7. Галіц Іветт, В., Фодор, Д. Д., Бергхауер, О. О., Товт, А. А., & Давід, Л. Д. (2024). Повільний туризм на озері Тиса: досвід та перспективи розвитку. *Acta Academiae Beregsasiensis: Geographica Et Recreatio*, (3), 30–37. <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2024-3-4>
8. Нодь О. Л., Бергхауер О. О. Збалансований регіональний розвиток туризму та готельно-ресторанного бізнесу. *Журнал з менеджменту, економіки та технологій*, № 2, 2024. <https://journal-met.kh.ua/jme02245.html>
9. A. Aubert – S. Berghauer – N. Beták – A. Mókusné Pálfi – G. Nod 2021: Survey of online marketing activities of tourism organisations – A slovak-hungarian-ukrainian (transcarpathian) example. In: Mókusné, Pálfi Andrea; Nod, Gabriella (eds.) *Interregionális kutatási eredmények a turizmusban: örökségvédelem, intézményrendszer, helyi termékek (Hun-Au-Slo-Ukr) Pécs, Magyarország: PTE TTK FFI Turizmus Tanszék (2021) 130 p. pp. 70-90., 21 p.* https://eturizmus.ttk.pte.hu/kiadvanyok/Interregionalis_kutatasi_eredmenyek.docx
10. Helmeczi G., Savella O., Mondok A., Sass E. 2023: Egészségturizmus - Wellness turizmus, Heal All Erasmus+ Grant 2020-1-HU01-KA203-078799, Debreceni Egyetem - Debrecen, Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem - Marosvásárhely, Csíkszereda. Nyíregyháza, p. 166. https://healall.eu/home/wp-content/uploads/2023/11/J12_-Wellnessturizmus-HUN-10.30.pdf
11. G. Helmeczi, O. Savella, A. Mondok, E. Sass 2023: Health Tourism - Wellness Tourism, Heal All Erasmus+ Grant 2020-1-HU01-KA203-078799, University of Debrecen - Debrecen, Sapientia Hungarian University of Transylvania - Marosvásárhely, Csíkszereda. Nyíregyháza, p. 161. https://healall.eu/home/wp-content/uploads/2023/11/J12_Health-Tourism-Wellness-tourism_EN-10.31.pdf
12. E. Sass: The Impact of Eastern Ukrainian Armed Conflict on Tourism in Ukraine. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, Year XIII, vol. 30, № 2 supplement, Oradea, 2020, pp. 880-888. <https://gtg.webhost.uoradea.ro/PDF/GTG-2spl-2020/gtg.302spl14-518.pdf>

13. Кормочі З., Шаш Е. Вино і бограч, або присутність мов у лінгвістичному ландшафті закарпатських гастрофестивалів. Мовознавчий вісник: зб. наук. пр. / Гол. ред. Л.В.Шитик. Черкаси: видавець ФОП Гордієнко Є. І., 2022. Вип. 33. с. 69–84. <https://ling-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4968/5218>
14. Karmacsı Z. – Sass E. 2023: A fesztiválturizmus nyelvi tájképe Kárpátalján. Acta Academiae Beregsasiensis, Philologica, 2023, II. évfolyam, 1. szám: 139–160. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/view/ByFileId/1965306>
15. Щука Г. П. Санаторно-курортний туризм як засіб збереження людського капіталу. В: Promising areas for the development of physical culture, sports, fitness and recreation: Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/329/9435/19670-1>
16. Г. Щука Нішевий туризм: концептуальні питання. Нішеві види туризму. Наукове видання (колективна монографія) / Ред.: Галина Щука. Берегове: ЗУІ ім. Ференца Ракоці ІІ, 2024. – 222 с. https://dSPACE.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/4521/1/Shchuka_H_Nishevi_vydy_turyzmu_2024.pdf
17. Щука Г.П., Гальків Л.І. Підготовка фахівців сфери туризму з огляду на потреби регіонального ринку. // Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки вісник. 2020. Випуск 190. С.62-66. <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/646/584>
18. Щука Г. П., Гальків Л. І. Формування маркетингу відносин у туристичному комплексі // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі (Серія «Економічні науки»). 2020 - №1 (97). - С. 94-100 http://puet.poltava.ua/journal/97_2020/12.pdf
19. Щука Г.П., Ковальська Л.В, Безрученков Ю.В. Подієвий туризм: уточнення базових характеристик. Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі. 2022. Вип. 7. С. 70-76 <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/tourism/article/view/1254>
20. Щука Г.П., Венгерська Н.С., Безрученков Ю.В. Автентична кухня як основа розвитку ринку гастрономічного туризму Закарпаття. Економіка

і регіон. 2023. №4 (91). С. 59–67.
<https://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/3195>

21. Щука Г.П. Пропозиція лікувально-оздоровчих послуг на туристичному ринку Закарпаття. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2023. № 3-4 (304 – 305). С. 112 – 119. <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2023/304-305/pdf/112-119.pdf>
22. Щука Г. П., Ганькович Г. Л. Визначення попиту на продукти воєнного туризму серед угорської молоді. Acta Academiae Beregsasiensis: Geographica et Recreatio. 2024. №1. С. 66 – 79. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2024-3-10>
<https://journals.kmf.uzhgorod.ua/index.php/geograph/article/view/26>

Інформаційні ресурси:

1. https://okt.kmf.uz.ua/ftt/oktat-ftt/Turyzm_Turizmus_BSc/Pidhotovka_kvalifikatsiinoi_roboty__Szakdolgozat_elkeszitesee/vymohy_do_kvalif_robit_turizm_2024.pdf
2. <https://opac3.brff.monguz.hu/>
3. <https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/?locale=hu>
4. <https://karpataljaiadatbank.com/>
5. <https://m2.mtmt.hu/gui2/>
6. <https://nrat.ukrintei.ua/>
7. <https://www.szaktars.hu/>
8. <https://www.arcanum.com/hu/>
9. <https://www.hungaricana.hu/hu/>
10. <https://mersz.hu/>

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

1. ВИБІР І ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ

Згідно з освітньою програмою та навчальним планом, студенти галузі знань 24 Сфера обслуговування спеціальності 242 Туризм освітньої програми «Туризм» Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (ЗУІ) на IV курсі виконують кваліфікаційні роботи.

Тематика кваліфікаційних робіт розроблена на кафедрі географії та туризму ЗУІ, але вона щорічно коригується, доповнюється з урахуванням нагромадженого на кафедрі досвіду, зауважень внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів, побажань спеціалістів, які беруть участь у рецензуванні робіт і рекомендацій Екзаменаційної комісії (ЕК).

Студенти або вибирають тему із списку, що є на кафедрі, або вони самі можуть запропонувати тему роботи, виходячи з її актуальності, відповідності фахові, зі своїх наукових інтересів та сучасного стану розвитку наукових досліджень, визначальних для обраної проблеми. У більшості випадків кваліфікаційна робота студента є продовженням курсової.

Кваліфікаційна робота майбутнього бакалавра з туризму повинна мати дослідницький характер. В ході її виконання студент використовує як науково-методичну літературу, так і результати своїх спостережень, а також різноманітні доступні бази даних. Кваліфікаційна робота повинна мати теоретичну частину (30–40% загального обсягу), аналіз і узагальнення наукових даних та висновки.

До кваліфікаційних робіт висувається ряд вимог. Основні з них:

- актуальність тематики, відповідність її сучасному стану ринку туристичних послуг в регіональному, державному та світового масштабів;;
- вивчення та критичний аналіз монографічної, картографічної і періодичної літератури з теми;
- вивчення та характеристика історії досліджуваної проблеми і її практичного стану, а також передового наукового досвіду;
- чітка характеристика предмета, мети і методів дослідження, опис та аналіз проведених автором досліджень;
- узагальнення результатів, обґрунтування їх, висновки та практичні рекомендації;
- рекомендації щодо можливостей використання результатів в практичній діяльності.

Організація і контроль за процесом підготовки та захисту кваліфікаційних робіт покладається на завідуючого кафедрою. Безпосереднє керівництво за виконанням кваліфікаційної роботи здійснюється науковим керівником, який призначається із числа науково-педагогічного персоналу кафедри географії та туризму, або – в обґрунтованих випадках – інших кафедр ЗУІ.

Для орієнтації наукових керівників та студентів пропонується наступний графік контролю за ходом підготовки кваліфікаційної роботи до захисту:

№	Заходи	Термін виконання
1.	Вибір наукового керівника та затвердження теми.	1 жовтня
2.	Отримання завдання на проведення дослідження.	15 жовтня
3.	Підготовка календарного плану виконання кваліфікаційної роботи і затвердження його науковим керівником.	31 жовтня
4.	Підготовка та узгодження розширеного плану-конспекту кваліфікаційної роботи.	1 грудня
5.	Підбір літератури з теми і її вивчення.	1 грудня
6.	Організація та проведення спостережень.	1 лютого
7.	Аналіз та обробка отриманих результатів.	1 березня
8.	Підготовка чорнового варіанту роботи для першого читання науковим керівником.	1 березня
9.	Усунення зауважень, врахування рекомендацій наукового керівника, подання чорнового варіанту на друге читання.	1 квітня
10.	Врахування рекомендацій наукового керівника, подання готової роботи в електронному варіанті науковому керівникові.	20 квітня
11.	Перевірка системою антиплагиату Identific.	1 травня
12.	Доопрацювання кваліфікаційної роботи, її чистове оформлення і подання на кафедру.	10 травня

13.	Написання відгуку науковим керівником, обговорення на засіданні кафедри та допуск роботи до захисту.	2 травня
14.	Написання відгуку рецензентом.	За тиждень до початку роботи ЕК
15.	Захист кваліфікаційної роботи.	На засіданні ЕК

2. ЕТАПИ ДОСЛІДЖЕННЯ І СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Специфіка кваліфікаційної робіт студента вузу полягає в тому, що в процесі її підготовки та захисту здійснюється досягнення як науково-дослідних, так і навчальних цілей. Студенти глибоко вивчають певні питання, вчать аналізувати літературу, критично оцінювати її, полемізувати з авторами статей, висловлювати власні думки, відстоювати їх, робити правильні наукові, теоретичні та практичні висновки, набувають певних навичок сучасних наукових методів дослідження.

Дослідницька робота студента складається із шості основних етапів:

Перший етап включає обґрунтування теми, вибір об'єкта, предмета і визначення мети дослідження.

Другий етап показує, як на основі проведеного літературного огляду про стан проблеми визначається завдання дослідження. Подається алгоритм для прикладного дослідження.

Третій етап включає відпрацювання гіпотези та теоретичних передумов дослідження.

Четвертий етап показує розробку програм та методики експериментального дослідження.

П'ятий етап включає обробку та аналіз результатів експериментального дослідження, яке проводилось згідно з розробленою програмою і методикою.

Шостий етап – літературне оформлення наукової роботи.

У стислій формі подамо структуру кваліфікаційної роботи.

Вступна частина дослідження повинна вміщувати обґрунтування теми, вибір об'єкта, предмета і визначення мети дослідження. Крім цього, тут важливо дати теоретичний аналіз проблеми і попереднього досвіду її вивченості, здійснити

методологічне обґрунтування та логіко-історичний аналіз проблеми, оцінити ступінь інноваційної, теоретичної та практичної значимості дослідження. Остаточне редагування вступної частини роботи доцільно виконувати на завершальній стадії дослідження, коли досліджувана проблема постає перед автором у повному обсязі.

Розділи кваліфікаційної роботи повинні за своєю назвою, структурою, змістом відповідати завданням дослідження поставленої проблеми. Кожен розділ роботи повинен мати свої короткі висновки, які узагальнюють результати дослідження, отримані автором при розробці усіх названих тут питань.

При роботі над рукописом необхідно звернути увагу і на таке питання, як розбивка тексту на абзаци. Кожен абзац повинен містити в собі певну більш-менш цілісну думку, виражену однією чи кількома реченнями.

Узагальнені числові дані, які можуть концентруватися в таблицях, діаграмах, графіках, схемах, повинні наводитись з необхідним ступенем точності та аргументованості, з посиланням на відповідні джерела чи власні спостереження, обчислення.

Заключна частина, як правило, вміщує в концентрованому вигляді основні результати дослідження, висновки з усіх поставлених завдань, які виконувались автором у процесі написання роботи. Важливою частиною висновків наукової роботи є методичні рекомендації, які пропонуються автором для вдосконалення елемента, напрямку навчально-виховної роботи в школі.

3. РОБОТА З ЛІТЕРАТУРНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ ТА ЇХ БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС

Існують загальноприйняті правила при описі використаної літератури. Про кожне джерело подаються такі відомості: прізвище та ініціали автора; якщо книжка написана декількома авторами, то перераховуються всі прізвища (за таким порядком, в якому вони вказані в книжці); рік видання (без слів «рік» або скорочення «р»); повна і точна назва книжки, яка не береться в лапки; підзаголовок, який уточнює назву (якщо він вказаний на титульному листку); дані про повторне видання; назва міста видання книжки в називному відмінку (для міста Києва вживається скорочення: К.); назва видавництва (без лапок); кількість сторінок із скороченням «с».

Кожна група відомостей відокремлюється одна від одної знаком крапка і тире (. –).

Бібліографічний опис роблять мовою документа.

З метою компактності бібліографічного опису при його складанні слова і словосполучення скорочують, окрім назви документа.

Наприклад:

Gyuricza L. 2008: A turizmus nemzetközi földrajza. Egyetemi tankönyv. Dialóg Campus, Budapest–Pécs. 320 p

Вержбицька О. П. 1969: Історія міст і сіл УРСР. Закарпатська область. Київ, УРЕ. 780 с.

Якщо на титульному листку відсутнє прізвище автора (або авторів), то запис даних про книжку починають з назви книжки, після чого вказують прізвище редактора та його ініціали, які ставлять перед прізвищем, і всі останні елементи під прізвищем автора. Наприклад:

Природоохоронна освіта в школі: Посібник для вчителів (Гордієнко І.Л., Герасименко Г.Ф., Бараш О.М. та ін.) 1981. – К.: Рад. школа. – 184 с.

Відомості про статті, які опубліковані в збірниках, журналах та інших періодичних виданнях, повинні мати: прізвище та ініціали автора статті; заголовок статті, після якого йде повна назва джерела, в якому знаходиться стаття (книжки чи збірника) за викладеними вище правилами, а для періодичних видань – назва журналу або газети, рік випуску, номер журналу, сторінки, а для газет – число і місяць. Наприклад:

Szóllóssy J. 1939: A Borzsovai-havasokban. In: Turisták Lapja, LI. évfolyam. Budapest. 265–269.

Ищук С.І., 1991: Географічні аспекти розвитку промислового комплексу Української РСР // Економічна географія – К. – Вип.43. – с. 3–9.

При використанні джерел з мережі Інтернет, які не мають конкретизованого автора, завжди вставляється повноцінне покликання на сайт, з якого була зібрана інформація. Крім того, обов'язково зазначається точна дата опрацювання матеріалів з даного сайту, наприклад:

www.portfolio.hu/vallalatok/it/pereskedik_a_visa_es_a_mastercard.184548.html (a letöltés dátuma: 2023. 10.01.).

<https://zaktour.gov.ua/na-zakarpatti-uchasnyky-triatlonu-dolatymut-230-km-horamy-ta-plyvuchy-u-vodi/> (дата завантаження: 2.10.2024 р.)

Список літератури розміщується після основного тексту роботи, його обсяг не перевищує 5% обсягу рукопису. В цей список слід включати основну фахову літературу з теми, яка досліджується і на яку в роботі є посилання.

Розміщувати матеріали бібліографічного опису в списку літератури рекомендуємо в алфавітному порядку: видання на мові, на якій безпосередньо написана

робота (книги, статті), в тому числі перекладені; видання (книги, статті) на іноземних мовах; джерела з мережі Інтернет.

Список літератури в кваліфікаційній роботі свідчить про обсяг використаних автором джерел, про рівень вивчення стану досліджуваної проблеми і навичок роботи з науковою літературою. Якщо в роботі використовуються цитати, цифрові дані чи згадуються твори або запозичуються думки з праць інших авторів, то слід обов'язково робити бібліографічні посилання на джерела.

Найбільш поширеним способом упорядкування бібліографічних описів у списку є алфавітне групування матеріалу. Кожний опис має свій порядковий номер.

В міжнародній практиці найбільш поширеним є посилання в формі автор з роком публікації, що розміщені в дужках, наприклад: (Іщук, 1991).

4. ЛІТЕРАТУРНЕ ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Літературне оформлення кваліфікаційної роботи являє собою важливий елемент її виконання і є одним із багатьох факторів, які враховуються Екзаменаційною комісією при оцінюванні під час захисту. Перш за все звертається увага на змістовну сторону викладу матеріалу: логічність і послідовність, повноту і репрезентативність, тобто, широту використання наукових джерел, загальну грамотність та відповідність стандартам і прийнятим правилам, на текст роботи, список літератури і додатків, а також на зовнішнє оформлення титульного листка.

Єдиних вимог до зовнішнього оформлення, структури, об'єму, змісту і стилю викладу кваліфікаційних робіт не існує, проте діючі нормативні документи встановлюють загальні принципи щодо їх оформлення.

Оскільки кваліфікаційна робота, як правило, об'ємна, то практикується розподіл усього матеріалу на змістовні частини, які відокремлюються заголовками. Найбільш поширеним є поділ роботи на розділи та підрозділи. Розділи прийнято нумерувати арабськими цифрами, а підрозділи – другими, третіми і т.д. арабськими. Порядкові номери розділів (підрозділів) пишуть в один рядок із заголовком, причому після позначення ставиться крапка, а в кінці крапка не ставиться. Наприклад:

1. Теоретичні основи релігійного туризму
- 1.1. Поняття релігійного туризму
- 1.2. Форми релігійного

До формулювань заголовків розділів і підрозділів кваліфікаційної роботи ставляться такі основні вимоги: стислість, чіткість і синтаксична різноманітність у побудові речень, послідовне та точне відображення внутрішньої логіки змісту роботи.

При написанні роботи слід враховувати, що об'єм його основної частини (розділів) має становити хоча б 40 сторінок машинописного тексту, верхня межа досить умовна, і цінність виконаної роботи аж ніяк не знаходиться в прямій залежності від її об'єму.

У кожній кваліфікаційній роботі виділяють такі структурні елементи:

- Титульні листки (на українській та угорських мовах);
- Зміст (на українській та угорських мовах);
- Вступ;
- Основний зміст роботи, який має три-чотири розділи;
- Висновки;
- Підсумки;
- Список використаної літератури;
- Список ілюстрацій (при їх наявності в роботі);
- Список таблиць (при їх наявності в роботі);
- Резюме на іноземній мові (якщо мова написання роботи угорська – тоді на українській мові, або навпаки);
- Додатки;
- Перша сторінка звіту про результати перевірки в системі антиплагіату (надається після проходження перевірки).

На титульних листках (форма якого затверджується Вченою Радою ЗУІ ім. Ф. Ракоці II) вказується: міністерство, назва ЗВО, в якому виконувалась кваліфікаційна робота, прізвище та ініціали студента-випускника, повна назва теми кваліфікаційної роботи, прізвище, ініціали, вчене звання і ступінь керівника та рецензента, рік і місце виконання роботи.

До змісту кваліфікаційної роботи, крім текстової частини, входить різноманітний графічний та ілюстративний матеріал, який готується й оформляється одночасно зі складанням роботи. Щоб не перевантажувати надмірно описову частину, рекомендується частку такого матеріалу виносити в додатки.

Додатки оформляються на окремих листках, причому кожен з них повинен мати свій тематичний заголовок і в правому верхньому куті надпис «Додаток» із вказівкою тільки його порядковою номера, якщо додатків декілька, але без позначки №, наприклад: «Додаток 1» і т.д. Якщо додатки мають тексти допоміжного характеру (анкети, списки запитань інтерв'ю), картографічний матеріал великого формату тощо, то вони можуть бути подані в окремій папці із збереженням загальної нумерації. Ілюстрації, а також

рисунок, схеми, графіки, діаграми та ін. невеликого розміру можна розмістити на одному листку.

Ілюстрації, які є в тексті роботи, мають загальну нумерацію (арабськими цифрами) і позначаються словом «Рис.» (рисунок), наприклад: «Рис. 1», «Рис. 3» і т.д. У тексті, до якого відноситься ілюстрація, робиться посилання на неї в дужках «(Рис. 5)». Кожна ілюстрація повинна мати точну і коротку назву, а в окремих випадках – і необхідний пояснювальний текст.

Аналогічні позначення використовуються і для таблиць кваліфікаційної роботи, в яких зводиться відповідний цифровий матеріал. Надписи «Таблиця 1», «Таблиця 3» і т.п. з позначенням номерів арабськими цифрами без знака № розміщуються над заголовками таблиць. У тексті на всі таблиці повинні бути зроблені посилання, причому слово «таблиця» без номера пишеться в тексті повністю, і скорочено, якщо вона розміщена під певним номером, наприклад: «у табл. 4».

Таблиці в роботі доцільно подати в однотипному оформленні. Заголовна частина кожної таблиці складається із назв граф (колонок), що визначають їх зміст, і відокремлюються від змісту граф потовщеною або подвійною горизонтальною лінією. Заголовки (назви) граф повинні бути короткими, починатися з великої букви.

У першій зліва графі (колонці) вказується назва відповідних горизонтальних рядків таблиці, в наступних графах даються заголовки інформаційних даних, які розміщуються там. Заголовна частина таблиці може розділятися на додаткові ділянки (по горизонталі), в яких розміщуються підзаголовки граф. При необхідності переносу частин таблиці на другу сторінку повторюється заголовок таблиці з надписом угорі: «Продовження табл. 2». Тематичний заголовок таблиці при цьому не повторюється.

Записи цифр у таблицях проводяться з дотриманням наступних правил:

- у кожній із граф класи чисел повинні знаходитися один під одним;
- частини цілого повинні виражатися у десяткових дробах;
- в одній і тій же графі всі числові величини повинні мати однакову кількість десяткових знаків;
- при відсутності значущих цифр ставляться нулі, наприклад: «5,74»; «3,70»;
- заміна повторюваних цифр або знаків не допускається;
- якщо в таблиці відсутні цифрові чи інші дані, то в графі ставиться прочерк.

Нумерація формул і посилання на них робиться так само, як на рисунки і таблиці.

Як було зазначено, високі вимоги ставляться не тільки до змісту і результатів кваліфікаційної роботи, а й до її літературного та зовнішнього оформлення. Робота повинна бути написана в логічній послідовності, грамотно, літературною мовою. Під час

підготовки слід звернути найпильнішу увагу на обробку кожного речення, на вибір необхідних формулювань, які б найбільш просто і чітко, коротко й доступно виражали зміст викладених питань. Не варто вживати тільки складні синтаксичні конструкції, а також надмірно короткі, лаконічні фрази, слабо зв'язані між собою логічно, з наявним подвійним тлумаченням і т.ін. Необхідно прагнути дотримуватись прийнятої термінології, позначень, умовних скорочень і символів. У тексті допускаються загальноприйняті скорочення (с. – сторінка, ст. – стаття, і т.ін. – і таке інше, і т.д. – і так далі, та ін. – та інші).

У кваліфікаційній роботі рекомендується вести виклад від першої особи множини, в яких виключається займенник «ми», тобто вживаються означено-особові речення: «спостерігаємо», «встановлюємо», «маємо на увазі» та ін.

При згадуванні в тексті прізвищ, їх ініціали, як правило, ставляться перед прізвищем (К.Д. Ушинський, а не Ушинський К.Д., як це прийнято в списках літератури).

Оптимальний обсяг кваліфікаційної роботи без додатків і списку літератури повинен бути 40–50 сторінок формату А4, надрукованих кеглем 12, міжрядковим інтервалом 1,5, між абзацний інтервал має дорівнювати 0, абзацним відступом – 1,25 см, гарнітурою (шрифтом) Times New Roman, з полями: зліва – 3,5 см, з права – 1,5 см, верхнє та нижнє – по 2,5 см. Робота друкується в двох примірниках.

Усі сторінки роботи нумеруються від титульної до останньої без пропусків. Першою сторінкою вважається титульний аркуш, на ній цифра 1 не ставиться, на наступній сторінці проставляється цифра 2 і далі по порядку.

Порядковий номер проставляється посередині нижнього поля сторінки.

Кваліфікаційна робота відкривається титульними аркушами. На наступних сторінках розміщується зміст із вказівкою сторінок, на яких кожний з заголовків викладений у роботі.

У Висновках у тезисній формі послідовно й логічно (відповідно до логіки побудови роботи) викладаються узагальнені результати дослідження. При чому це має бути не просто перелік отриманих результатів проведеного дослідження, а їх остаточний синтез (узагальнення).

Для того, щоб забезпечити співвідношення висновків із загальною метою й конкретними завданнями, поставленими та сформульованими у Вступі, доцільно їх подати у вигляді певної кількості абзаців, де кожен абзац є стислою відповіддю на поставлене завдання. Абзаци можна пронумерувати.

Цілком очевидно, що окремі питання досліджуваної проблеми не знайшли свого висвітлення у представлений роботі, тому Висновки традиційно завершують словами на

кшталт: «Виконане дослідження не претендує на остаточне розв'язання досліджуваної проблеми. Перспективними напрямками вважаємо: ...».

Підсумки повинні коротко, але ґрунтовно резюмувати проведене дослідження. Основна вимога до них – узагальнити зміст вступу, основної частини роботи і висновків, зроблених у розділах.

5. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Завершена кваліфікаційна робота подається на кафедру. Автор повинен отримати на неї сертифікат про перевірку через систему антиплагіату, письмовий відгук наукового керівника (подання) та рецензію від провідного спеціаліста кафедри.

Подання наукового керівника пишеться на спеціально відведеному для цього документі, форма якого затверджується Вченою Радою ЗУІ. У ньому відзначають: рівень підготовки випускника; ступінь самостійності у виконанні кваліфікаційної роботи; новизну поставлених питань та оригінальність їх вирішення; вміння використовувати літературу; ступінь оволодіння методами дослідження; повноту і якість розробки теми; логічність, послідовність, аргументованість, літературну грамотність викладання матеріалу; відповідність вимогам державного стандарту; можливість практичного застосування роботи або її окремих частин; оцінку кваліфікаційної роботи за чотирибальною і стобальною системою, а також за системою ECTS; висновок про те, в якій мірі вона відповідає вимогам, що ставляться перед випускниками.

Рецензія пишеться на спеціально відведеному для цього документі, форма якого затверджується Вченою Радою ЗУІ. Вона має висвітлювати ті ж питання, що й відгук керівника. Особлива увага в ній повинна бути звернена на: визначення актуальності проблеми; методика дослідження; позитивні якості та недоліки; висновки, пропозиції та рекомендації. Рецензент, як і науковий керівник, оцінює роботу за чотирибальною і стобальною системою, а також за системою ECTS.

У Екзаменаційну комісію до захисту кваліфікаційної роботи подаються такі документи:

- 1) кваліфікаційна робота в двох примірниках;
- 2) подання наукового керівника;
- 3) рецензія на роботу.

Після завершення кваліфікаційної роботи студент готує доповідь на захист перед Екзаменаційною комісією. Доповідь може мати довільну форму, але в ній доцільно висвітлити такі важливі питання роботи:

- обґрунтування актуальності теми;
- мета, завдання, об'єкт, предмет та гіпотеза дослідження;
- методи дослідження та використані бази даних;
- основні результати;
- елементи новизни у теоретичних положеннях та в практичних рекомендаціях.

Перед виступом випускника науковий керівник або секретар ЕК читає відгук про роботу. Доповідь не повинна перевищувати за часом 10 хвилин. У ній повинні міститися також відповіді на основні зауваження наукового керівника та рецензента. Для кращого сприймання присутніми матеріалу потрібно підготувати презентацію.

Після доповіді рецензент, виділений кафедрою з числа співробітників кафедри читає рецензію (секретар ЕК за кілька днів до захисту знайомить студента з відгуком наукового керівника та рецензією). В подальшому, звичайно, студентові задають питання члени ЕК і присутні. Запитання можуть бути пов'язані з темою кваліфікаційної роботи, а можуть бути значно ширші від теми роботи, оскільки захист має своєю метою виявити не лише знання з теми дослідження, але й рівень загальної підготовки випускника з обраної спеціальності. Після цих офіційних виступів можуть бути ще виступи присутніх.

На всі зауваження у відгукках та рецензіях, а також у виступах під час захисту кваліфікаційної роботи студент повинен дати вичерпні відповіді. Коли рецензент або хтось із присутніх не задоволений якоюсь відповіддю, він повинен про це сказати, а останній вдруге має з'ясувати вже більш ґрунтовно це питання.

Хід захисту фіксується в протоколі ЕК. Оцінка виставляється на закритому засіданні ЕК і оголошується її головою всім присутнім на відкритому засіданні. Зазвичай, підряд проводиться захист кваліфікаційних робіт кількома студентами і оцінки оголошуються після захисту відразу для всіх.

Кращі роботи можуть бути рекомендовані на конкурси і на конференції, а також до друку в студентських збірниках.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

У більшості випадків кваліфікаційна робота має такі розділи: вступ, аналіз літератури, в т.ч. розкриття основних понять, методика та результати власних досліджень, висновки, підсумки, список використаної літератури, додатки.

При оцінці розділу «Вступ» звертається увага на обґрунтування актуальності проблеми, що вивчається, її практичної значущості. Визначаючи предмет дослідження, випускник має дати відповідь на запитання, над якою проблемою він хоче працювати. Одним із важливих аспектів є чітке формулювання мети та завдання досліджень. Всі завдання у сукупності повинні дати уявлення про те, що необхідно зробити, аби досягти мети.

У розділі, присвяченому огляду літератури, дається аналітичний огляд вітчизняних та зарубіжних публікацій з теми роботи. Студентом викладаються результати, які одержані різними авторами, розкриваються наукові факти, що інтерпретуються в аспекті теми кваліфікаційної роботи. Цей розділ бажано закінчити коротким резюме про рівень досліджуваності обраної для роботи теми.

При описанні методів та організації дослідження потрібно дати аргументовану характеристику застосованих у дослідженні методів. Модифіковані та самостійно розроблені методи описуються більш детально. Обов'язковою вимогою є розкриття організації дослідження: його етапи, тривалість, місце проведення дослідження, кількість обстежуваних, їх характеристика тощо.

При обговоренні результатів дослідження необхідно зробити їх всебічний якісний та кількісний аналіз, оцінити таблиці, діаграми, карти, схеми тощо, показати ступінь досягнення поставленої мети, обґрунтувати переваги експериментальної роботи над традиційною. Логічним завершенням обговорення результатів є висновки. Вони подаються у вигляді окремих лаконічних положень, рекомендацій. Дуже важливо, щоб вони відповідали поставленим завданням.

Підсумки, як і при потребі резюме на іноземній мові, дають узагальнену картину кваліфікаційної роботи із зазначенням мети, основних методів та результатів досліджень.

Список використаної літератури включає бібліографічний опис джерел, використаних автором під час роботи над темою. Укладаючи його, студент повинен дотримуватись вимог визначених стандартів.

На основі виступу студента на захисті кваліфікаційної роботи, проявленої ним компетентності при відповіді на запитання, відгуку керівника та рецензії Екзаменаційна комісія на закритому засіданні визначає кількість балів випускника. Бали

перераховуються на оцінку за національною шкалою та на оцінку ECTS відповідно до наступної таблиці:

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
75–81	C	
64–74	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно
0–34	F	незадовільно

7. ЛІТЕРАТУРА

1. Barkáts J., 2008: Az évfolyam- és diplomamunka szerkezete, kivitelezése és védése. Főiskolai dolgozatszabvány (Методичні вказівки до написання курсових та дипломних робіт). – Beregszász: KMF. – 80 с.
2. Мороз І.В., 1997: Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту. – К.: Видавництво «Курс». – 60 с.
3. Мороз І.В., Мороз Л.І., 2010: Наукове дослідження : курсові, дипломні, магістерські роботи. Методика написання, правила оформлення і порядок захисту: методичний посібник для студентів. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова. –143 с.